

تأثیر شیوه‌های آموزش همگانی پلیس در پیشگیری از

تهدیدهای نرم اینترنت و ماهواره

تقی بختیاری^۱ و غلامرضا رضائی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۰۳

چکیده

زمینه و هدف: دشمن در جنگ نرم درصدد ضربه‌زدن به انقلاب اسلامی از طریق استحاله ارزش‌ها است و از هیچ اقدامی فروگذار نمی‌کند. نیروی انتظامی می‌تواند با اجرای برنامه‌های آموزش همگانی در جامعه، از آسیب‌های اجتماعی ناشی از اقدامات نرم دشمن پیشگیری کند. این پژوهش باهدف بررسی میزان تأثیر شیوه‌های آموزش همگانی در پیشگیری از تهدیدات نرم دشمن با تأکید بر اینترنت و ماهواره انجام شد.

روش: روش پژوهش، توصیفی و شیوه گردآوری داده‌ها پیمایشی است. با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر حجم نمونه از بین جامعه آماری ۸۰ هزار نفری شهروندان الیگودرز شامل دانش‌آموزان و نمازگزاران به روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته بود که پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۴۶)، و روائی آن براساس نظر خبرگان و صاحب‌نظران تأیید شد. برای تحلیل داده‌ها، از آزمون‌های تحلیل واریانس آنوا و تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده شد.

یافته‌ها: سطح معناداری برای کلیه متغیرهای پژوهش، کمتر از ۰/۰۵ به‌دست آمد و نشان‌دهنده وجود رابطه واقعی بین آنها است و ضریب همبستگی به‌دست آمده، نشان‌دهنده همبستگی بسیار بالای آنها است. ضریب تعیین محاسبه شده، نشان‌دهنده تأثیر حدود ۷۹ درصدی متغیر مستقل بر متغیرهای وابسته پژوهش بود.

نتایج: نتایج پژوهش نشان داد بکارگیری آموزش همگانی در پیشگیری از تهدیدهای نرم (اینترنت و ماهواره) موثر است و آموزش همگانی به‌ترتیب اولویت در قالب اطلاعیه‌های نوشتاری، حضوری، فیزیکی و آموزش از طریق برنامه‌های تلویزیونی در پیشگیری از تهدیدهای ناشی از آسیب‌های ماهواره و اینترنت موثر هستند. همچنین نیروی انتظامی با کمک سازمان‌های مرتبط می‌تواند با استفاده از آموزش همگانی تهدیدهای ناشی از اینترنت و ماهواره را کاهش دهد.

کلیدواژه‌ها: آموزش همگانی، اینترنت، پلیس، پیشگیری، تهدید نرم، ماهواره

□ **استناد:** بختیاری، تقی؛ رضائی، غلامرضا (بهار، ۱۳۹۸). تأثیر شیوه‌های آموزش همگانی پلیس در پیشگیری از تهدیدهای نرم اینترنت و

ماهواره. *فصلنامه پژوهش‌های مدیریت/انتظامی*، ۱۴(۱)، ۷۷-۱۰۰.

۱. استادیار امنیت داخلی دانشکده فرماندهی و ستاد دانشگاه علوم انتظامی امین. (نویسنده مسئول). رایانامه: taghibakhtiari@gmail.com

۲. دانشجوی دکتری مدیریت پیشگیری از جرم دانشگاه علوم انتظامی امین. رایانامه: gh.rezayi55@gmail.com

مقدمه

تخصصی شدن زندگی اجتماعی و پیچیدگی روزافزون عرصه زندگی اجتماعی، حوزه‌های نیاز اجتماعی در بخش‌های امنیتی، خدمات انتظامی، خدمات مشاوره‌ای و سایر نیازهای جدید را پیچیده و ضرورت حضور پلیس در زندگی مردم را بیش از هر زمان دیگری نمایان ساخته است. پلیس امروز دریافته است که باید نسبت به آنچه در سطح جهانی، بین‌المللی، منطقه‌ای و داخلی می‌گذرد، آگاهی پیدا کرده و به موازات تغییر در عرصه‌های گوناگون زندگی، به معضل‌های اجتماعی با نگاه علمی و همه‌جانبه برخورد کرده و بر روند آسیب‌ها، انحراف‌های و آشفتگی‌های اجتماعی، اشراف داشته باشد. مهم‌ترین تغییری که در این ارتباط قابل طرح است، تغییر پیش‌فرض پلیس نسبت به فعالیت خود است؛ طی سال‌های اخیر با گرایش پلیس به رویکرد جامعه‌محوری، چشم‌انداز امیدوارکننده‌ای در روابط پلیس با مردم رقم خورده است. در چارچوب این رویکرد، زمانی می‌توان به فعالیت پلیس مطلوب دست یافت که فاصله تاریخی ایجادشده میان مردم از یک سو و نهادهای وابسته به حکومت از سوی دیگر از میان برود و به لحاظ واقعی و عینی، فاصله‌ای میان آن‌ها مشاهده نشود تا درک جدیدی نسبت به شرایط اجتماعی حاصل آید. پلیس امروزه دریافته است، به دلیل تغییرهای اجتماعی، دیگر نمی‌توان با ساختار گذشته و با تکیه بر یک فرد یا یک واحد به تمام وقایع حوزه‌های گوناگون، آگاهی و تسلط پیدا کرد. بنابراین تخصصی شدن ضرورتی انکارناپذیر برای پلیس محسوب می‌شود (بابائیان و کفراشی، ۱۳۹۱، ص ۱۱). بر این اساس، برای امور گوناگون به‌ویژه در زمینه‌های اجتماعی، سازوکارهای جدید تدارک دیده شده تا بتوان از طریق آن، توقع جامعه را از یک پلیس فعال و کارآمد برآورده ساخت. در سال‌های اخیر، برخی تغییرات در ساختار پلیس، متناسب با شرایط جدید رخ داده است. پلیس در راستای اجرای راهبرد جامعه‌محوری و نزدیک شدن به اجتماع، با استفاده از ظرفیت‌های نهفته و آشکار برای پیشگیری از جرائم و انحرافات اجتماعی، اقدامات و فنون موثری را برای اطلاع‌رسانی و آموزش همگانی مورد استفاده قرار داده است. این فنون، افزایش شناخت اقشار مختلف جامعه را در مورد تهدید نرم دشمن، اعم از ابزارها، شیوه‌ها و پیامدهای مخرب آن به‌طور کاملاً کاربردی و موثر در پی داشته است. در واقع، از آنجایی که طبیعت آدمی خوپذیر و پندپذیر است و هیچ انسانی به‌طور ذاتی منحرف آفریده نمی‌شود، پس تربیت‌پذیری انسان بسیاری از وقایع و مسائل را حل خواهد کرد،

که این خود باید با روشی کارشناسانه، مدبرانه و توسط اندیشمندان و کارشناسان خبره و با تجربه ارائه شود. همچنین ایجاد پلیس‌های تخصصی و تاسیس بخش‌هایی هم‌چون مشارکت عمومی، مددکاری اجتماعی، آموزش همگانی، ارتباط با رسانه‌ها و... از دیگر فعالیت‌های مفید و موثری است که می‌تواند در همین راستا صورت پذیرد. بدیهی است که برآیند کلی این فعالیت‌ها، کاهش میزان تهدیدهای نرم و هزینه مبارزه با آنها را در بر خواهد داشت. از آنجا که نقش و اهمیت آموزش همگانی برای ایجاد امنیت فردی و عمومی در سطح جامعه توسط نیروی انتظامی به‌خوبی درک شده است، بنابراین نیروی انتظامی می‌تواند در برنامه‌ها و هدف‌های کلی و جزئی خود، از راه آموزش و ارتباط‌های اجتماعی از همکاری و همیاری مردم استفاده کند. با توجه به اینکه نیاز به امنیت و آسایش نیاز مشترک تمام افراد جامعه است در نتیجه آموزش‌های همگانی نیروی انتظامی نیز باید تمام طبقه‌های اجتماعی را پوشش دهد (کفرآسی، ۱۳۹۰، ص ۳).

هر جامعه‌ای برای حفظ موجودیت و هویت خود ارزش‌ها و هنجارهایی دارد که اگر این هنجارها دست‌خوش تخریب قرار گیرند، جامعه آرام آرام استقلال خود را نیز از دست می‌دهد و خودباخته و فریفته دیگران می‌شوند. یکی از بزرگترین دام‌های استکبار جهانی، هویت‌زدایی و از خود بیگانه ساختن ملل در حال توسعه است. جهان‌خواران و مستکبران جهانی چون آمریکا، برای سلطه بر کشورهای دیگر، راهی جز حمله به فرهنگ آنان نداشته‌اند، کشورهای یادشده با توجه به اینکه بعد از جنگ جهانی اول و دوم و ادامه جنگ سرد فهمیدند که دیگر هجوم نظامی نمی‌تواند حربه‌ای مفید واقع شود ناگزیر روی به تهاجم فرهنگی آوردند (گودرزی و رستمی، ۱۳۹۲، ص ۳۴). در این راستا مقام معظم رهبری در یک راهبرد بلندمدت از مفاهیم تهاجم فرهنگی، (۱۳۷۱)، شبیخون فرهنگی (۱۳۸۰)، ناتوی فرهنگی (۱۳۸۵)، و جنگ نرم (۱۳۸۸)، به‌عنوان دغدغه‌های اصلی کشور در حوزه فرهنگی یاد فرموده‌اند. دشمنان با استفاده از اینترنت و ماهواره که به‌عنوان ابزارهای جنگ نرم یاد می‌شود، توانستند مفاهیم قدرت، تهدید و ابزارهای تهدید را متحول کنند و به‌دنبال آن موجب تحول در مفاهیم و معادله‌های امنیتی شدند، تا جایی که امروزه از قدرت نرم در کنار قدرت سخت یاد می‌شود و بکارگیری تلفیقی آن دو را قدرت هوشمند می‌نامند (نای، ۲۰۰۴، ص ۸۵).

از جمله راه‌حل‌ها یا راهکارهایی که به نظر می‌رسد نقش بسیار مهم و اساسی را در پیشگیری از آسیب‌های این تهدیدها در جامعه دارد، ایجاد دانایی و آموزش‌های همگانی به جامعه به شیوه‌های گوناگون است. پژوهش حاضر با توجه به اقدامات مفیدی که در قلمرو پژوهش (شهرستان لیگودرز استان لرستان در سال ۹۶) پیرامون تبیین و تشریح آسیب‌های اجتماعی اینترنت و ماهواره در مساجد و مدارس صورت پذیرفته، تلاش دارد، تاثیر شیوه‌های انجام شده را بررسی کند. بنابراین مسئله پژوهش حاضر، بررسی میزان تاثیر شیوه‌های آموزش همگانی در پیشگیری از تهدید نرم ناشی از اینترنت و ماهواره است.

انجام این تحقیق می‌تواند به فرماندهان و مدیران سازمان پلیس کمک کند تا بتوانند برای مقابله با تهدید نرم دشمن بهترین شیوه‌های آموزش همگانی موثر در پیشگیری از تهدید نرم را انتخاب و مد نظر قرار دهند، و بی‌شک انجام این پژوهش از هدر رفت هزینه‌ها و زمان خواهد کاست و سبب اثربخشی بیشتر اقدامات پیشگیرانه پلیس در برابر تهدیدهای نرم حوزه اینترنت و ماهواره خواهد شد. از طرفی انجام نشدن این پژوهش، باعث ناشناخته ماندن شیوه‌های آموزش همگانی و میزان تاثیرگذاری آنها در پیشگیری از تهدیدهای نرم ناشی از حوزه اینترنت و ماهواره خواهد شد.

مبانی نظری

پلیس و آموزش همگانی: به بحث آموزش همگانی در ماده ۴ بند ۱۸ از قانون نیروی انتظامی (۱۳۶۹) به‌عنوان یکی از وظایف نیروی انتظامی اشاره شده است و در حال حاضر سازمان و تشکیلات آموزش همگانی زیرمجموعه معاونت اجتماعی و ارشاد است، که به‌طور مشخص دارای مأموریت و وظایف مشخصی از شناخت علمی و دقیق پدیده‌ها و مسائل اجتماعی تا حفظ تعاملات از طریق ظرفیت‌سازی و ایجاد فرصت همکاری با اقشار مختلف اجتماعی، دستگاه‌ها و نهادهای دخیل در تولید و نگهداری نظم و امنیت اجتماعی با رویکرد جامعه‌محوری در نیروی انتظامی است (حسینی و سهل‌آبادی، ۱۳۸۷، ص ۲۷). در شرح وظایف تشکیلات آموزش همگانی، به برخی از شیوه‌های آموزشی اشاره شده است که عبارت‌اند از: ارائه آموزش همگانی از طریق سیستم آموزش الکترونیکی؛ تهیه و تدوین متون آموزشی با استفاده از جدیدترین شگردهای مجرمان؛ برگزاری نمایشگاه‌های

عمومی و تدوین جزوه، بروشور، پوستر، پلات و کتاب فشرده (دانستنی‌های انتظامی و اجتماعی) و در مجموع، فعالیت این مجموعه در قالب چهار حوزه قرار دارد که شامل: الف) برنامه‌ریزی و آموزش؛ ب) آموزش و اطلاع‌رسانی از طریق برگزاری نمایشگاه‌ها؛ پ) آموزش و اطلاع‌رسانی از طریق فضای مجازی و ج) تدوین و تولید محتوا و متون پیام‌های آموزشی، هستند. بنابراین سه شیوه آموزش همگانی معمول در نیروی انتظامی را می‌توان به شرح جدول ۲ خلاصه کرد.

جدول ۱. شیوه‌ها و روش‌های آموزش همگانی در نیروی انتظامی

آموزش همگانی از طریق اطلاعیه‌های نوشتاری	شیوه‌های آموزش همگانی در نیروی انتظامی
آموزش همگانی از طریق حضور چهره به چهره	
آموزش همگانی از طریق تلویزیون	

پیشگیری از جرم: واژه پیشگیری در مفهوم متداول آن در معانی پیش‌دستی کردن، پیشی گرفتن و به جلوی چیزی شتافتن و همچنین آگاه کردن، خبر چیزی را دادن و هشدار دادن است (محمدنسل، ۱۳۹۳، ص ۲۰). پیشگیری از جرم در معنای عام، عبارت است از تمام اقداماتی که از وقوع بزه جلوگیری می‌کنند. به عقیده شرمین، هر رویدادی که اعمال شود و نتیجه آن نشان دهد که از نرخ بزهکاری کاسته شده می‌تواند پیشگیرانه قلمداد شود (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۷، ص ۵۷). پلیس یکی از اجزای نظام عدالت کیفری است که در پیشگیری از جرم، امکان مداخله کیفری و غیرکیفری دارد. در مداخله کیفری، پلیس با سرعت و دقت در فرآیند تعقیب و دستگیری که خود، یکی از عوامل بازدارنده نسبت به ارتکاب مجدد بزه است، فعالیت پیشگیرانه خود را انجام می‌دهد؛ جنبه بازدارنده و اربابی مداخله کیفری پلیس از سوی بزهکاران را بلافاصله پس از ارتکاب جرم با نظام نیرومند تعقیب و دستگیری مواجه می‌سازد و بنابراین یکی از ابعاد بازدارندگی برای تکرار جرم را فراهم می‌کند و از سوی دیگر، با بالابردن احتمال دستگیری و افزایش خطر ارتکاب جرم، قصد و تمایل مجرمان احتمالی را برای ارتکاب آن بزه کاهش می‌دهد (ادیبی، ۱۳۹۴، ص ۱۵۲). ابراهیم‌زاده (۱۳۹۴، ص ۸۸) سه نوع تاکتیک با توجه به تعاریف و مفاهیم راهبرد جامعه‌محوری پلیس را در این خصوص برشمرده است: الف) تاکتیک پلیس حرفه‌ای و پاسخگو، ب) تاکتیک مشارکت و نظارت مردم و ج) تاکتیک آموزش همگانی و اطلاع‌رسانی، که در مورد اخیر، اطلاع‌رسانی، آگاهی

دادن و بالابردن قدرت شناخت و تشخیص مردم از مهمترین و اساسی‌ترین روش‌های دولت‌ها و سازمان‌ها برای رسیدن به هدف‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است.

در سازمان پلیس کشورهای مختلف جهان، واحدهای تخصصی برای پیشگیری از جرم تشکیل شده است، یکی از اهداف این واحدها، پیشگیری از جرم از طریق افراد جامعه برای انجام تدابیر حفاظتی از خود و اموال‌شان است که برخی از صاحب‌نظران، آگاه‌سازی عمومی را از مصادیق پیشگیری اولیه می‌دانند، نیروی انتظامی در سال‌های اخیر و به‌طور مشخص از دهه ۸۰ به بعد در راستای اجرای راهبرد جامعه‌محوری و نزدیک کردن پلیس و اجتماع با استفاده از ظرفیت نهفته و آشکار آن برای پیشگیری از جرائم و انحرافات اجتماعی، اقدامات و فنون موثری را برای اطلاع‌رسانی و آموزش همگانی مورد استفاده قرار داده است. این فنون در افزایش شناخت اقشار مختلف جامعه در مورد تهدید نرم دشمن، ابزار و شیوه‌ها و پیامدهای مخرب آن کاربردی و موثر است. مهمترین فنون اطلاع‌رسانی و آموزش همگانی در مورد تهدیدهای نرم عبارت‌اند از:

- ۱- تهیه برنامه‌های تلویزیونی مستند و تحلیلی با مضمون تهدیدشناسی و تبیین ابعاد، آثار، ابزار و پیامدهای آن و ارائه هشدارهای کارشناسی برای پیشگیری و محافظت در مقابل تاثیرات تدریجی و پیچیده این تهدیدها؛
  - ۲- تهیه برنامه‌های تبلیغاتی کوتاه با متن‌های تاثیرگذار و علمی در رابطه با شناخت تهدید نرم و امکان پیشگیری از پیامدها و آثار سوء آن؛
  - ۳- تهیه برنامه‌های تلویزیونی با حضور کارشناسان دانشگاهی و متخصص و مسلط به تهدید نرم در شبکه‌های مختلف صداوسیما و تشریح ابعاد فرهنگی، اجتماعی و سیاسی تهدید نرم دشمن و راه‌های پیشگیری از آن برای مخاطبان؛
  - ۴- نصب بنرها و پوستره‌های آموزشی و تبلیغاتی در راستای معرفی تهدید نرم و زمینه‌های پیشگیری از پیامدها و عوارض آن در جامعه و نصب آن در معابر و اماکن پرتردد شهرها و محله‌ها؛
- اعزام کارشناسان خبره و مسلط به دانشگاه‌ها، مساجد و مدارس و ارائه آموزش‌ها و هشدارهای مستقیم و غیرمستقیم در مورد تهدید نرم و پیشگیری از آثار و عوارض آن در سطح جامعه (ابراهیم‌زاده، ۱۳۹۴، ص ۸۸).

تهدید نرم: تهدیدی است نامحسوس، بدون ابزار فیزیکی و منازعه مستقیم، اما تاثیرگذار، هدفمند و نرم‌افزارانه که به آرامی خود را در محیط هدف وارد و ماندگار می‌کند و هدفش تغییر افکار و سپس رفتار است و از هر نوع اقدامی به‌ویژه ایجاد تغییر در ساختار، برای پایدارکردن خود استفاده می‌کند (ایزدی و اکبری، ۱۳۸۹، ص ۴). در این راستا، ابزارهای اعمال تهدید نرم عبارت‌اند از:

الف) ابزارهای متکی بر فضای سایبری: جدیدترین، فنی‌ترین و آسان‌ترین ابزار تهدید نرم بر فضای سایبر متکی است. در این میان، پیام‌های دیجیتالی و شیوه‌های گوناگون مرتبط با آن مانند اتاق‌های گفتگو، پایگاه‌های اینترنتی و همچنین روزنامه‌های اینترنتی از عناصر اصلی این ابزار هستند.

ب) ابزارهای متکی بر رسانه‌های نوشتاری: روزنامه‌ها، نشریه‌ها، خبرنامه‌ها، گزارش‌ها و کتاب‌ها در این گروه قرار می‌گیرند؛ در حال حاضر امکان دسترسی به این نوع رسانه به کمک اینترنت بسیار آسان‌تر شده است.

پ) ابزار متکی بر رسانه‌های دیداری و شنیداری: رادیوها، شبکه‌های تلویزیونی و ماهواره‌های فارسی‌زبان که هر روز در حال افزایش هستند نیز در این گروه قرار می‌گیرند (ابراهیم‌زاده، ۱۳۹۴، ص ۷۸).

تهدید در مکتب کپنهاک: این مکتب که «باری بوزان» و «ال ویور» از پایه‌گذاران آن هستند به‌جای تبیین مفهوم امنیت براساس قدرت - امنیت، به تبیین مفهوم امنیت براساس تهدید - امنیت می‌پردازد؛ بر این اساس، امنیت عبارت از رهایی از تهدید است. مکتب کپنهاک حوزه و محورهای تهدیدها را گسترش داده و تهدیدها را در پنج حوزه نظامی، اقتصادی اجتماعی و زیست‌محیطی مورد توجه قرار می‌دهد و هدف‌های مرجع در بخش‌های پنج‌گانه یادشده را مشخص می‌کند و بر این اساس، هدف مرجع تهدیدها در بخش نظامی، «دولت» است. آستانه امنیتی در بخش نظامی نیز بسیار روشن است و آن بکارگیری زور یا تهدید به استفاده از زور است که می‌تواند تمام حوزه‌های پنج‌گانه را دربر بگیرد. هدف مرجع امنیت در حوزه سیاسی «آیده و نهاد حاکمیت» است و در حوزه اقتصادی، تهدیدهای بخش اقتصادی است و در حوزه اجتماعی، هویت

ملی مدنظر است و در حوزه محیط زیست، به پایگاه دولت لطمه وارد می‌کند (گروه مطالعاتی دانشگاه دفاع ملی، ۱۳۸۹، ص ۵۱-۵۹)؛ بنابراین ابعاد تهدید نرم می‌تواند در حوزه‌های زیر ظاهر شود:

الف. حوزه سیاسی: ایدئولوژی به‌عنوان مجموعه‌ای از اندیشه‌ها و ایده‌ها، چرایی مشروعیت حکومت حاکم و هویت و ماهیت آن را تشکیل می‌دهد، بنابراین اگر تهدید نرم بتواند ایدئولوژی کشور مورد تهاجم را به چالش بکشد، بخش زیادی از نقش خود را در ایجاد بی‌ثباتی ایفا کرده است. ب. حوزه اقتصادی: به‌طور طبیعی، اندیشه اقتصادی یک کشور و الگوی تولید و مصرف آن تحت تاثیر فرهنگ است. تهدید نرم و تهاجم به نظام فرهنگی یک کشور، موجب تهدید سایر نظام‌ها از جمله نظام اقتصادی می‌شود (افتخاری، ۱۳۸۹، ص ۱۲۷).

ج. حوزه فرهنگی اجتماعی: در بعد فرهنگی - اجتماعی مواردی مانند فرهنگ، ارزش‌ها و هویت، از جمله مولفه‌هایی هستند که فقدان یا مخدوش شدن آنها زمینه‌ساز تهدیدهای نرم داخلی و حتی شکل‌گیری تهدیدهای سخت‌افزاری و حمله نظامی دشمنان بیگانه است. ویژگی مهم این بعد در مقایسه با دیگر ابعاد، فراگیر بودن و تداوم آن است، این ویژگی تهدید نرم فرهنگی را به تهدیدی اساسی تبدیل می‌کند. تهدید نرم در حوزه فرهنگی از اهمیت خاصی برخوردار است؛ امپریالیسم فرهنگی و هژمونی فرهنگی نشان‌دهنده نوعی نفوذ اجتماعی است که از طریق آن، کشورها اساس تصورها، ارزش‌ها، معلومات و هنجارهای رفتاری و روش زندگی خود را به کشورهای دیگر تحمیل می‌کنند. رسانه جمعی، بهترین نمونه بنگاه‌های عامل هستند که در فرایند رسوخ بکار گرفته می‌شوند. برای رسوخ کردن در سطح فراگیر، وسایل ارتباط جمعی نیز بوسیله قدرت سلطه‌گر و رسوخ‌جو، قبضه می‌شوند، این امر به‌طور گسترده از طریق تجاری شدن رسانه صورت می‌گیرد، استیلای فرهنگی وسیله‌ای برای ایجاد ساختارهای فرهنگی مشابه در جوامع دیگر و از آن طریق، نخبگان اجتماعی است که برای حفظ منافع مشترک خود و سرزمین فرهنگ سلطه‌جو وارد یک ائتلاف می‌شوند. از آنجاییکه رابطه قدرت و فرهنگ رابطه‌ای قابل توجه است از این رهگذر، با ایجاد تهدیدهای نرم فرهنگی، امنیت سقوط می‌کند که ارزش‌ها و هنجارهای مورد نظر آنان برای شهروندانشان فاقد ارزش شده

و شهروندان به دنبال ارزش‌های غیر از آن چیزی که نظام حاکم توصیه می‌کند باشند (گروه مطالعاتی دانشگاه دفاع ملی، ۱۳۸۹، ص ۱۷).

ابزارهای تهدید نرم در حوزه اجتماعی و فرهنگی: تهاجم فرهنگی خود مستلزم بکارگیری ابزارها و روش‌های خاص و بهره‌برداری از راه‌های نفوذ ویژه‌ای است که از سلطنت قاجار آغاز و در دوره پهلوی به اوج خود رسید و در تحلیل‌های ارائه شده بر دو نوع آن بسیار تاکید شده است؛ اول، ایجاد و گسترش مدارس به شیوه غربی و تدریس دروس با محتوای غربی و بیگانه با فرهنگ خودی، که از آن تاریخ، فرهنگ ایران به فرهنگ قدیم و جدید (سنت و تجدد) تقسیم شد (الهامی، ۱۳۷۰، ص ۱۵۷). امروزه نیز همچنان مهاجمان فرهنگی، مسائل و مفاهیم مورد نظر خود را همانند گذشته و چه بسا بسیار دقیق‌تر از طریق وسایل و ابزارهای گوناگون ترویج می‌کنند که مهم‌ترین این ابزارها در تهاجم فرهنگی عبارت‌اند از:

- ۱- آموزش، زبان، ترجمه و اصطلاحات: آموزش به سبک غربی یکی از روش‌های استعماری نفوذ در کشورهای جهان سوم بوده است (شفیعی سروستانی، ۱۳۷۲، ص ۷۲)؛
- ۲- کتب و نشریات: انتشار کتب بدون در نظر گرفتن تطابق آن با فرهنگ بومی و بدون توجه به پیامدهای منفی پنهان؛
- ۳- تبلیغات گسترده از طریق فناوری ارتباطات: وسایل ارتباط جمعی به دلیل ویژگی‌های که برای آن برشمرده‌اند بسیار مورد توجه عاملان تهاجم قرار می‌گیرد از جمله، پوشش فراگیر، فرامحیطی بودن، چندحسی بودن، قابلیت آموزش غیرتخیلی داشتن، قابلیت تطابق داشتن با فهم عوام و فرازمان بودن.

وسایل ارتباطی با قابلیت‌ها و ویژگی‌های مخصوص خود، هنگامی که در دست تشکیلاتی قرار می‌گیرد که هدفی جز تخریب فرهنگ یک قوم و جایگزینی آن با فرهنگ سلطه‌گر و استعماری ندارد تبدیل به ابزار و عامل خطرناکی برای هجوم فرهنگی می‌شود، متأسفانه این ابزار، شمشیر دو لبه است که استکبار جهانی لبه مخرب و فسادانگیز آن را برای قطع ریشه‌های فرهنگی یک قوم بکار می‌گیرد؛ اینترنت، رادیو، تلویزیون، سینما، روزنامه، ماهواره و... ابزارهای فراگیری هستند که امروزه غرب از طریق آنها بر علیه انقلاب اسلامی فعالیت می‌کند (افتخاری، ۱۳۷۷، صص ۱۹۰-۱۹۵).

۴- ترویج کالاهای لوکس مصرفی و الگوهای تجمل‌گرایی، شعارهای تبلیغاتی بیگانه، منقوش بر روی البسه، پوستر، عکس و...، از دیگر ابزارهای تهدید نرم دشمن محسوب می‌شود (صلاحی، ۱۳۸۶).

اینترنت: یکی از تهدیدهایی که پژوهشگران به آن اشاره داشته‌اند این است که استفاده از اینترنت، به تدریج جایگزین روابط واقعی انسان‌ها در زندگی روزمره می‌شود؛ پدیده‌ای که بسیاری از مناسبات پیشین را درهم ریخته و از رسانه، اطلاع‌رسانی و ارتباطات، مفاهیم نوینی عرضه کرده است. پدیده‌ای که به سرعت مرزها را درنوردید و تا همه کشورها و فرهنگ‌ها نفوذ کرده است و قابلیت‌های بی‌نظیر آن سبب شده است که این پدیده به مهمترین و موثرترین ابزار ارتباطی تبدیل شود. کاستلز ۱ بر نقش و جایگاه اینترنت به عنوان زیرساخت اساسی جامعه اطلاعاتی تاکید می‌کند؛ به نظر وی اینترنت دارای هویت‌زایی و هویت‌زدایی است؛ به طوری که باعث شکل‌گیری هویت‌های چندپاره و ناپایدار می‌شود (گرگی، ۱۳۸۵، ص ۳۵). براین اساس، آسیب‌های احتمالی اینترنت عبارت‌اند از:

- ۱- ویژگی‌های فضای مجازی و اینکه فعالیت در آن، از جمله فعالیت خبری به مراتب سهل‌تر و کم‌هزینه‌تر است، امکان پنهان داشتن هویت واقعی فرد را نیز فراهم کرده است و سبب شده خبرگزاری‌های مجازی، دایره فعالیت به مراتب آزادانه‌تری را برای خود تعریف کرده و خط قرمزهای بسیار کمتری را پیش روی خود بینند.
- ۲- به دلیل وجود نواقص قانونی بسیار، خرید فضا و راه‌اندازی وب‌گاه در بسیاری از کشورها از جمله ایران در دایره کاملاً آزاد بخش خصوصی صورت می‌گیرد و تقریباً می‌توان گفت دولت هیچ نظارتی بر آن ندارد.
- ۳- شاید این تفاوت را بتوان مهم‌ترین تفاوت خبرگزاری‌های مجازی یا خبرگزاری‌های رسمی دانست که نخست گردانندگان می‌توانند هیچ نشانه‌ای از خود ارائه ندهند و یا مشخصات جعلی و دروغ ارائه کنند، بی‌آنکه مخاطب‌شان را به کشف حقیقت راهنمایی کنند.
- ۴- برای راه‌اندازی و فعالیت غیررسمی سایت خود نیاز به کسب مجوز از هیچ نهاد نظارتی و

اجرائی مسئول ندارند. حاصل آنکه، در فضای اینترنت و وب‌گاه‌های خبری تقریباً هیچ خبر یا شایعه‌ای اعم از صحیح و سقیم مخفی نمی‌ماند و بسیاری از اخباری که پیش‌ترها و در زمان یک‌تازی رسانه‌های مکتوب، تنها در گزارش‌های محرمانه و خبرنگارانه‌های داخلی یافت می‌شد، اکنون در فضای مجازی و در منظر میلیون‌ها نفر قرار می‌گیرد.

۵- اینترنت می‌تواند با ارائه انواع خبرها و تصاویر مخدوش و منفی و به‌خصوص نامتناسب با سن و شرایط سنی نوجوانان، آنها را دچار بلوغ زودرس ذهنی جنسی کند و از این طریق هزاران آسیب روحی و روانی به آنها وارد کند (سلیمانی، ۱۳۹۰، ص ۹)

شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای: با ظهور ماهواره‌ها، نظام رسانه‌ای و ارتباطی، تحولی بزرگ را پشت سر گذاشت. ماهواره امکانات بی‌نظیری را پیش روی صاحبان رسانه و دولت‌ها و قدرت‌ها گذاشتند که رسانه‌های پیشین در تامین آنها ناتوان بودند. از دیگر سو، ماهواره‌ها به کمک رسانه‌های قبلی آمدند و امکانات وسیعی را برای گسترش هرچه بیشتر برد فعالیت‌شان در اختیار آنان قرار دادند. امکاناتی که به‌لحاظ مالی و کیفی، کمک شایانی به بسط رسانه‌هایی چون تلویزیون و رادیو کرد. سهولت راه‌اندازی شبکه ماهواره‌ای و آسیب‌پذیری کمتر نسبت به اقدامات دفاعی نظیر پارازیت‌ها، از ویژگی‌های آن است. آسیب‌های احتمالی آن عبارت‌اند از:

۱- شاید بتوان کارویژه ماهواره را به‌دلیل فضای آزاد و رها از چارچوب قانونی که بر آن حاکم است، انتشار برنامه‌ها و مطالبی دانست که مخالف و مغایر با ارزش‌ها و اصول کشور مورد هدف هستند.

۲- ترویج و اشاعه مطالب و برنامه‌های حاوی اباحه‌گری و از بین بردن سخت‌گیری‌های مشروع و بالابردن آستانه تحمل و تسامح افراد متدین در برابر ناهنجاری‌ها و تخطی‌ها از احکام شریعت (سلیمانی، ۱۳۹۰، ص ۶).

نظریه‌های حوزه رسانه

۱- نظریه نامحدودبودن قدرت رسانه‌ها: براساس این دیدگاه، وسایل ارتباط جمعی دارای چنان تاثیر و قدرتی هستند که می‌توانند نسلی دلخواه پدید آورند. طرفداران این نظریه از (فراگیری)

ارتباطات جمعی و توان نهفته آن‌ها هراسان هستند، چنانکه برخی از آنان، توانایی رادیو را با بمب اتم مقایسه می‌کنند؛ در باور آنها، وسایل ارتباط جمعی نوین، ابزاری بس نیرومند هستند که می‌توان از آنان در راه خیر، به‌صورت شگرف سود برد و چنانچه نظارت در میان نباشد امکان استفاده از این وسایل در راه دوم یعنی شر بیشتر است؛ این دیدگاه رسانه را دارای چنان قدرتی می‌داند که می‌تواند افکار فلسفی و سیاسی را دگرگون سازند و به اختیار، تمام رفتارها را هدایت کنند، این گروه از اندیشمندان برای تأیید نظریه‌های خود به کاربرد موثر رادیو توسط هیتلر و وزیر تبلیغاتش دکتر گوبلز استناد می‌کنند.

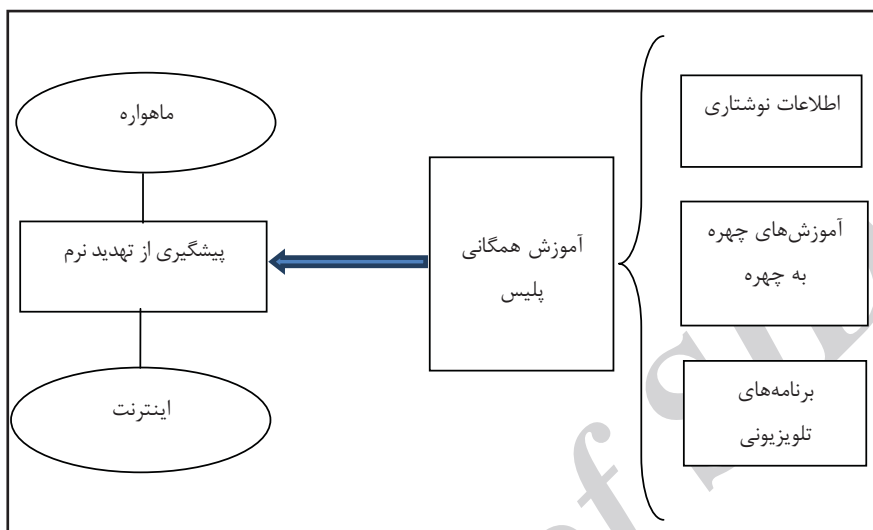
۲- **نظریه بی‌تاثیربودن رسانه‌ها:** این دیدگاه بر آن است که وسایل ارتباط جمعی تأثیر چندانی بر مخاطبان ندارند، به‌عقیده طرفداران این نظریه، دوران استناد اثرات جادویی خارق‌العاده وسایل ارتباط جمعی به سر آمده است. وسایل ارتباطی با وجود اینکه از فناوری برتر سود می‌جویند، در راه اثرگذاری بر دیگران با چالش‌هایی روبرو هستند.

۳- **نظریه مشروط بودن تاثیر رسانه‌ها:** در برابر دو دیدگاه یادشده که به‌نظر می‌رسد راه افراط و تفریط را پیموده‌اند به نظریه سومی برمی‌خوریم که معتقد است، وسایل ارتباط جمعی ابزاری اجتماعی - فرهنگی به مفهوم عالی آن هستند و از این رو اثرات چشم‌گیر برجای می‌نهند، اما این آثار، نه چنان هستند که هیچ محدودیتی در پیش راه‌شان نباشد (نظریه نخست) نه آن‌چنان ناچیز هستند که هیچ مانعی در پیش راه‌شان نباشد (نظریه دوم)؛ این دو دیدگاه درباره تأثیر وسایل ارتباط جمعی به شرایط گوناگونی که سبب کاهش یا افزایش اثرات آن‌ها برمی‌گردد پا می‌فشارند (نصیری مقالو، کمالی، ۱۳۹۰، ص ۱۱).

پیشینه پژوهش: تاکنون پیرامون موضوع پژوهش، پژوهش‌های بسیار اندکی صورت گرفته است و پژوهش‌های انجام شده نیز، بیشتر به شیوه‌های آموزش همگانی در پیشگیری از جرایم پرداخته‌اند و پژوهشی که تأثیرات شیوه‌های آموزش همگانی پلیس را در پیشگیری از تهدید نرم ناشی از اینترنت و ماهواره مورد بررسی قرار داده باشد یافت نشد، در ادامه به پژوهش‌های مرتبط اشاره می‌شود: داودی‌دهاقانی و هندیانی (۱۳۹۶)، در پژوهشی باعنوان «ماهیت‌شناسی تهدید نرم با رویکرد انتظامی» به این نتیجه رسیده‌اند که آمادگی پلیس برای پیشگیری و مقابله با تهدیدات

نرم، نیازمند پیش‌بینی و شناسایی شرایط وقوع این تهدیدات، ایجاد فضای مشترک ذهنی بین متصدیان در سایر نهادها و اعلام هشدار به آن‌ها و در نتیجه تلاش برای ایجاد هماهنگی به‌منظور اقدام مؤثر است. محمدی‌برزگر، هندیانی و کنعانی (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «نقش ارزش‌های اجتماعی در سبک زندگی فرماندهان و مدیران نیروی انتظامی با تأکید بر تهدید نرم» به این نتیجه رسیده‌اند که ارزش‌های اجتماعی مانند درست‌کاری، منزلت اجتماعی، عشق به مردم، فضای زیست، احترام، مذهبی بودن و تعهد به تربیت، بیشترین تأثیر را بر سبک زندگی فرماندهان و مدیران نیروی انتظامی برای مقابله با تهدیدات نرم دارند. کنعانی، و محمدی‌برزگر (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «شناسایی حوزه‌های تأثیرگذار تهدید نرم با رویکرد انتظامی»، ۴۲ مولفه شناسایی کرده‌اند که مهم‌ترین آنها، بی‌ثباتی سیاسی از طریق تبلیغ ناکارآمدی نظام؛ تضعیف و از بین بردن الگوهای رفتاری نظام هویتی، ملی، دینی، القای غم، یاس و ناامیدی در جامعه، القای بحران، رکود اقتصادی و گرانی؛ الگوسازی و القای مدیریت موفق غرب‌گرا؛ و القای بی‌نیازی و جلوگیری از دستیابی به دانش برتر و تضعیف روحیه پایداری و مقاومت ملی است. سبحانی، خسروی و آتقی (۱۳۹۴)، پژوهشی با عنوان «نقش آموزش همگانی پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرم در بین دانشجویان شهر اراک» انجام دادند که نتایج آن، بیان‌کننده مؤثر بودن روش‌های اطلاعیه‌های نوشتاری و بروشور، جزوه و مانند آن، برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی و نامؤثر بودن حضور فیزیکی پلیس در اماکن، در فرآیند آموزش همگانی افراد جامعه به‌منظور پیشگیری اجتماعی از جرم است. جهان‌بین و امامی (۱۳۹۳)، در پژوهشی با عنوان «سرمایه اجتماعی، حلقه ارتباطی قدرت نرم، امنیت نرم و تهدید نرم» به این نتیجه رسیده‌اند که به‌نظر می‌رسد در گام اول بتوان با بهره‌گیری از سرمایه اجتماعی، به مثابه منبع مشترک هر سه مفهوم، و در گام دوم با شاخص‌سازی مناسب برای سرمایه اجتماعی، نوعی ارتباط نرم بین این واژگان برقرار کرد. بابائیان، کرمی و کفراشی (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «نقش آموزش همگانی در پیشگیری از جرم» به این نتیجه رسیده‌اند که روش اطلاعیه‌های نوشتاری و برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی بیشترین تأثیر و حضور فیزیکی در اماکن عمومی و آموزش‌های الکترونیکی، کمترین تأثیر را دارند.

با عنایت به مباحث ادبیات و پیشینه پژوهش، مدل مفهومی به صورت زیر ترسیم شد:

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (محقق ساخته)

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی: شیوه‌های گوناگون آموزش همگانی پلیس به‌طور معناداری در پیشگیری از تهدیدهای نرم اینترنت و ماهواره موثر هستند.

فرضیه‌های فرعی

- ۱- آموزش‌های همگانی پلیس از طریق اطلاعیه‌های نوشتاری به‌طور معناداری در پیشگیری از تهدیدهای نرم اینترنت و ماهواره موثر هستند.
- ۲- آموزش‌های همگانی پلیس از طریق حضور فیزیکی در اماکن عمومی به‌طور معناداری در پیشگیری از تهدیدهای نرم اینترنت و ماهواره موثر هستند.
- ۳- آموزش‌های همگانی پلیس از طریق برنامه‌های تلویزیونی به‌طور معناداری در پیشگیری از تهدیدهای نرم اینترنت و ماهواره موثر هستند.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر نوع و هدف کاربردی، از نظر روش، توصیفی و از نظر تکنیک انجام، پیمایشی است. روش نمونه‌گیری، تصادفی طبقه‌ای و جامعه آماری به تعداد ۱۰۰ هزار نفر و حجم نمونه

۳۸۴ نفر از دو طبقه دانش‌آموزان و نمازگزاران است که از طریق فرمول کوکران محاسبه شد. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش اسنادی، فیش و در بخش پیمایش، پرسشنامه محقق ساخته است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه از طریق دریافت نظر خبرگان و کارشناسان و اعمال نظرات اصلاحی آنان حاصل شد و پایایی پرسشنامه، باتوجه به ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده، (۰/۸۴۶۵)، مناسب ارزیابی شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها، در دو بخش توصیفی و استنباطی انجام شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی: پاسخ‌گویان، دارای طیف تحصیلی از زیر دیپلم تا دکتری بودند که بیشترین فراوانی مربوط به دیپلم با ۱۱۳ نفر و کمترین فراوانی مربوط به مقطع دکتری با ۱۶ نفر بود. از نظر سنی، بیشترین فراوانی با ۱۵۰ نفر مربوط به طبقه ۳۱ تا ۴۰ سال و کمترین فراوانی مربوط به طبقه بالاتر از ۵۰ سال با ۱۱ نفر بود، از نظر جنسیت نیز ۲۲۴ نفر مرد و ۱۶۰ نفر زن بودند.

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌گویان

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد فراوانی
تحصیلات	کمتر از دیپلم	۹۷	۲۵/۳
	دیپلم	۱۱۳	۲۹/۴
	کارشناسی	۷۰	۱۸/۲
	کارشناسی ارشد	۸۸	۲۲/۹
	دکتری	۱۶	۴/۲
سن	کمتر از ۳۰ سال	۱۳۲	۳۴/۴
	۳۱ تا ۴۰ سال	۱۵۰	۳۹/۱
	۴۱ تا ۵۰ سال	۹۱	۲۳/۷
	۵۰ سال به بالا	۱۱	۲/۹
جنسیت	مرد	۲۲۴	۵۸/۳
	زن	۱۶۰	۴۱/۷

فراوانی پاسخ‌ها: همچنین جدول فراوانی پرسش‌شوندگان به هریک از گویه‌های پرسشنامه

پژوهش با توجه به پاسخ‌های پنجگانه براساس طیف لیکرت به شرح جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. فراوانی پاسخ‌های هریک از گویه‌های پرسشنامه

ردیف	گویه	کم	خیلی کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
۱	بروشور (جزوه آموزشی)	۳	۱۷	۳۵	۸۲	۲۴۷
۲	مطبوعات	۲	۸	۸۲	۹۳	۱۹۹
۳	پوستر و بنر	۱	۳۹	۱۰۶	۶۸	۱۷۰
۴	اطلاعیه در بیلورد تابلوهای شهری	۳	۴۱	۹۱	۷۲	۱۷۷
۵	کتابچه هشدارهای انتظامی	۲	۲۷	۲۶	۱۲۱	۲۰۸
۶	سخنرانی در مدارس	۰	۱	۱۱	۸۶	۲۸۶
۷	سخنرانی در مساجد	۹	۱	۲۰	۱۳۷	۲۱۷
۸	سخنرانی در اتحادیه‌ها	۳۹	۲۰	۱۱۵	۹۲	۱۱۸
۹	سخنرانی در نماز جمعه	۸	۱۵	۷۷	۱۰۴	۱۸۰
۱۰	فیلم و سریال	۸	۰	۱۱	۶۷	۲۹۸
۱۱	زیرنویس برنامه‌های تلویزیونی	۱۰	۲۵	۴۰	۸۹	۲۲۰
۱۲	مصاحبه با مسئولان	۱	۰	۳۷	۸۵	۲۶۱
۱۳	جلسه‌های پرسش و پاسخ	۰	۲۴	۴۵	۷۸	۲۳۷
۱۴	پیام‌های کوتاه	۱۹	۳۲	۱۱۱	۱۰۰	۱۲۲
۱۵	گزارش‌ها و اخبار مستند پلیس	۰	۰	۱	۱۲۴	۲۵۸

یافته‌های استنباطی: پایایی پرسشنامه پژوهش از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که نتایج آن جدول ۴ درج شده است.

جدول ۴. نتایج بررسی اعتبار متغیرها

ضریب تعیین	آلفای کرونباخ	متغیر
۰/۷۸۶	۰/۸۴۳	اطلاعات نوشتاری
	۰/۸۴۲	آموزش‌های مستقیم
	۰/۸۴۴	برنامه‌های تلویزیونی
	۰/۸۵۱	آموزش همگانی
	۰/۸۴۵	ضریب آلفای کل پرسشنامه

همان‌طور که داده‌های جدول ۴ نشان می‌دهد، ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای همه

مولفه‌های پژوهش به ترتیب بین ۰/۸۴۲ تا ۰/۸۵۱ قرار گرفته‌اند که از حداقل مقدار ضریب معتبر یعنی ۰/۷۰۰ بیشتر است. همچنین ضریب آلفای کروناخ کل برای پرسشنامه ۰/۸۴۵ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی قابل قبول پرسشنامه پژوهش است.

برای تعیین روابط بین متغیرهای آموزش همگانی شامل: اطلاعیه‌های نوشتاری، آموزش مستقیم، برنامه‌های تلویزیونی به عنوان متغیر مستقل و پیشگیری از تهدیدهای نرم ناشی از اینترنت و ماهواره به عنوان متغیر وابسته، و آزمون فرضیه‌ها، از «آزمون آماری تحلیل واریانس آنوا» استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج آزمون تحلیل واریانس آنوا

مؤلفه	جمع مجذور	df	میانگین مجذور	F	سطح معناداری
اطلاعیه‌های نوشتاری	۱۲۲/۴۰۸ ۷۳/۴۲۶ ۱۹۵/۸۳۳	۲ ۳۸۱ ۳۸۳	۶۱/۲۰۴ ۰/۱۹۳	۳۱۷/۵۸۲	۰/۰۰۱
حضور فیزیکی	۱۲۲/۴۰۸ ۷۳/۴۲۶ ۱۹۵/۸۳۳	۲ ۳۸۱ ۳۸۳	۲۵/۳۲۳ ۰/۱۷۶	۱۴۳/۶۵۲	۰/۰۰۱
برنامه‌های تلویزیونی	۵۰/۶۴۷ ۶۷/۱۶۳ ۱۱۷/۸۱۰	۲ ۳۸۱ ۳۸۳	۲۷/۹۳۶ ۰/۰۸۲۰	۳۴۲/۰۶۰	۰/۰۰۰
تهدیدهای نرم (اینترنت و ماهواره)	۶۱/۶۸۴ ۱۶/۸۱۶ ۷۸/۵۰۰	۲ ۳۸۱ ۳۸۳	۲۰/۵۶۱ ۰/۰۴۴	۴۶۴/۶۲۵	۰/۰۰۰

همان‌گونه که نتایج آزمون آماری تحلیل واریانس در جدول ۵ نشان می‌دهد، آموزش همگانی در قالب سه مولفه آموزش از طریق اطلاعیه‌های نوشتاری، آموزش با حضور فیزیکی اساتید و آموزش از طریق برنامه‌های تلویزیونی (به عنوان متغیرهای مستقل) و تاثیرگذاری آنها بر تهدیدهای ناشی از ماهواره و اینترنت (به عنوان متغیر وابسته) مورد مطالعه قرار گرفت که وجود رابطه در بین آنها تایید شد. سطح معناداری محاسبه شده کمتر از ۰/۰۱ محاسبه شد که نشان‌دهنده وجود رابطه حقیقی با سطح اطمینان ۹۹٪ در بین متغیر مستقل و متغیر وابسته است و این رابطه ناشی از خطا و اشتباه نیست بلکه رابطه‌ای معنادار و حقیقی است.

همچنین برای بررسی ارتباط و تبیین و پیش‌بینی روابط بین متغیرها از آزمون آماری تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶. نتایج آزمون آماری تحلیل رگرسیونی متغیرها

مولفه‌ها	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	B	beta	T	سطح معناداری
آموزش همگانی	۰/۸۸۶	۰/۷۸۶	۰/۲۷۳	-	۹/۰۵۴	۰/۰۰۲
اطلاعه‌های نوشتاری			۰/۲۱۴	۰/۲۶۰	۱۶/۷۰۱	۰/۰۰۰
حضور فیزیکی			۰/۱۹۲	۰/۲۵۹	۵/۲۶۲	۰/۰۰۰
برنامه‌های تلویزیونی			۰/۱۷۴	۰/۲۰۶	۱۴/۱۶۶	۰/۰۰۰

همان‌گونه که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بین متغیر مستقل با کلیه متغیرهای وابسته مورد مطالعه محاسبه شده است و حاکی از همبستگی بسیار بالای بین متغیرها است و نشان می‌دهد که متغیر مستقل با متغیر وابسته همبستگی بسیار بالایی دارند. همچنین ضریب تعیین محاسبه شده ($R^2 = 0/786$) نشان می‌دهد متغیرها مستقل پژوهش حدود ۷۹ درصد تاثیر بر متغیرهای وابسته پژوهش را پوشش می‌دهند و ۲۱ درصد باقی‌مانده مربوط به دیگر متغیرها و عوامل مختلف تاثیرگذار بر تهدیدهای ناشی از ماهواره و اینترنت است که در این پژوهش مورد مطالعه قرار نگرفته است. همچنین ضریب بتا نشان‌دهنده میزان تاثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته است که این تاثیر دارای ضریب حداقل ۰/۲۰۶ هزارم تا ۰/۲۶۰ هزارم به دست آمد که نشان‌دهنده تاثیر بسیار بالای متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته پژوهش است. جدول رتبه‌بندی مولفه‌های مورد مطالعه در پژوهش بر مبنای ضریب بتای به دست آمده، به شرح جدول ۷ ارائه می‌شود.

جدول ۷. رتبه‌بندی متغیرهای تحقیق بر اساس ضریب بتا

ردیف	متغیر	ضریب بتا	رتبه
۱	اطلاعه‌های نوشتاری	۰/۲۶۰	۱
۲	حضور فیزیکی	۰/۲۵۹	۲
۳	برنامه‌های تلویزیونی	۰/۲۰۶	۳

همان‌طور که رتبه‌بندی متغیرهای مورد مطالعه در جدول ۹ نشان می‌دهد، از بین روش‌های

سه‌گانه آموزش همگانی، روش آموزش از طریق اطلاعیه‌های نوشتاری با ضریب ۰/۲۶۰ در جایگاه اول، آموزش از طریق حضور فیزیکی با ضریب ۰/۲۵۹ در جایگاه دوم و آموزش از طریق برنامه‌های تلویزیونی با ضریب ۰/۲۰۶ در جایگاه سوم قرار گرفته است که این یافته با یافته‌های پژوهش سبحانی و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی دارد و نشان می‌دهد که پلیس باید با توجه به رتبه تأثیرگذاری هر کدام از متغیرها، نسبت به بکارگیری و استفاده از آنها برنامه‌ریزی کند.

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌طور که یافته‌های پژوهش نشان داد، سطح معناداری محاسبه‌شده برای کلیه متغیرهای پژوهش کمتر از ۰/۰۵ محاسبه شده است که نشان‌دهنده وجود رابطه واقعی در بین آنها است. دوم، ضریب همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته پژوهش، حاکی از همبستگی بسیار بالای متغیرهای مورد مطالعه است. سوم، ضریب تعیین $R^2 = ۰/۷۸۶$ محاسبه شده، نشان می‌دهد متغیر مستقل مورد مطالعه حدود ۷۹ درصد تأثیر بر متغیرهای وابسته پژوهش را پوشش می‌دهند و ۲۱ درصد باقی‌مانده مربوط به دیگر متغیرها و عوامل مختلف تأثیرگذار بر تهدیدهای نرم ناشی از استفاده از ماهواره و اینترنت است که در این پژوهش مورد مطالعه قرار نگرفته است.

همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد که تمام فرضیه‌های مبنی بر تأثیر آموزش همگانی یعنی سه شیوه اطلاعات نوشتاری، آموزش حضوری چهره به چهره و فیزیکی در اماکن عمومی و برنامه‌های تلویزیونی به ترتیب بیشترین تأثیرگذاری را در پیشگیری از آسیب‌های تهدیدهای نرم (اینترنت و ماهواره) به خود اختصاص داده و همگی تایید شده‌اند. اطلاعات نوشتاری با روش‌های مشتمل بر توزیع بروشور (جزوه آموزشی)، کتابچه هشدارهای انتظامی، مطبوعات، پوستر و پلاکارد از نظر پاسخ‌دهندگان بیشترین تأثیرگذاری را داشته است. حضور چهره به چهره و فیزیکی در اماکن عمومی با روش‌های مشتمل بر حضور و سخنرانی در مدارس، مساجد، نماز جمعه و اتحادیه‌ها، به ترتیب بیشترین تأثیرگذاری را داشته است. ساخت برنامه‌های تلویزیونی با روش‌هایی مثل ساخت فیلم و سریال، مصاحبه با مسئولان، گزارش‌ها و اخبار مستند پلیس، زیرنویس برنامه‌ها و پیام‌های کوتاه پلیسی، به ترتیب بیشترین تأثیرگذاری را بر مخاطبان داشته است؛ ضمن این‌که در پژوهش‌های

گذشته تاثیر آموزش همگانی در پیشگیری از جرایم مورد سنجش قرار گرفته است زیرا جرایم بیشتر منشأ داخلی دارند درحالی که در این پژوهش تاثیر آموزش همگانی بر پیشگیری از تهدیدهای نرمی که منشأ خارجی دارند و با استفاده از فناوری‌های روز صورت می‌گیرند، بررسی شد.

یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های اشاره شده در پیشینه دارای ارتباط است به نحوی که این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش‌های سبحانی، خسروی و آنقی (۱۳۹۴) و بابائیان و کرمی (۱۳۹۱) به‌طور مستقیم مرتبط است زیرا این پژوهش‌ها درخصوص تاثیرگذاری روش‌های آموزش همگانی انجام شده‌اند. همچنین با یافته‌های پژوهش‌های داودی و هندیانی (۱۳۹۶) درخصوص پیشگیری پلیس از تهدید نرم و ایجاد هماهنگی با دیگر سازمان‌ها، محمدی‌برزگر، هندیانی و کنعانی (۱۳۹۵) درخصوص ارزش‌های اجتماعی و تاثیر آنها در مقابله با تهدید نرم، کنعانی و محمدی‌برزگر (۱۳۹۵) درخصوص حوزه‌های تاثیرگذار در تهدید نرم و جهان‌بین و امامی (۱۳۹۳) درخصوص سرمایه اجتماعی و تهدید نرم، به‌طور غیرمستقیم مرتبط است زیرا آموزش همگانی می‌تواند بسترساز محقق‌شدن همه موارد اشاره شده در این پژوهش‌ها باشد.

پیشنهادها

با توجه به این که تاثیر ویژه شیوه‌های مختلف اطلاع‌رسانی و آموزش همگانی افراد جامعه توسط پلیس در پیشگیری از تهدید نرم دشمن (اینترنت و ماهواره) در این پژوهش مورد تایید قرار گرفت، بنابراین به‌نظر می‌رسد نیروی انتظامی برای توسعه آموزش‌های همگانی با توجه به مولفه‌ها و شاخص‌های مورد مطالعه در پژوهش حاضر، ضرورت دارد اقدام‌هایی به‌شرح زیر در راستای توسعه آموزش‌های همگانی پلیس در دستور کار قرار گیرد:

الف. درخصوص آموزش‌های نوشتاری:

۱. پیشنهاد می‌شود بروشورها و جزوه‌های آموزشی مختصر و مناسب با مقاطع مختلف تهیه و در مراکز آموزشی کشور به‌ویژه در مدارس، دانشگاه‌ها، حوزه و حتی مراکز آموزش خصوصی برای فرهنگ‌سازی توزیع شوند.

۲. با توجه به تاثیرگذاری آموزش همگانی از طریق مطبوعات، پیشنهاد می‌شود پلیس با مسئولان مطبوعات تفاهم‌نامه‌های همکاری امضا و آنان را متعهد کنند که در هر شماره حداقل ۱ درصد

از آگهی‌های آموزش همگانی پلیس را منتشر کنند.

۳. با توجه به نقش و تاثیرگذاری آموزش همگانی از طریق پوستر و بنر، پیشنهاد می‌شود پلیس از طریق تعامل و در صورت ضرورت با فراهم کردن زمینه قانونی در راستای فرهنگ‌سازی عمومی در جامعه، کلیه مراکز آموزشی، پژوهشی و فرهنگی جامعه را متقاعد و ملزم کند که در هرگونه مراسم عمومی، بخشی از ظرفیت‌های تبلیغی خود را به آگهی‌های آموزش همگانی پلیس اختصاص دهند.

۴. با توجه به نقش و تاثیر کتابچه‌های دانستنی‌های پلیس، توصیه می‌شود پلیس دانستنی‌های لازم را در قالب فایل کتابچه‌های آموزش همگانی تنظیم و در اختیار مراکز آموزشی و فرهنگی قرار دهد تا توسط آن سازمان‌ها در اختیار مخاطبان قرار گیرد.

ب. در خصوص آموزش‌های چهره به چهره:

۱. با توجه به تایید تاثیرگذاری آموزش‌های چهره به چهره، پیشنهاد می‌شود در مناسبت‌های مختلف و در صورت امکان به صورت دوره‌های ماهیانه، جلسه دانستنی‌های پلیسی توسط کارکنان پلیس در مراکز آموزشی به‌ویژه در مدارس برگزار شود.

۲. در راستای بسط و گسترش آموزش همگانی پلیس توصیه می‌شود متناسب با اصناف مختلف، جلسه‌های آموزش حضوری برای آنان برگزار شود و در صورت امکان مسئولان نیروی انتظامی با حضور در مساجد و همچنین نمازهای جمعه به صورت سخنران قبل از خطبه‌ها، دانستنی‌های پلیسی مورد نیاز را به عموم مردم منتقل کنند.

ج. در خصوص آموزش از طریق تلویزیون:

۱. با توجه به تاثیرگذاری آموزش از طریق تلویزیون و تایید این موضوع در این پژوهش توصیه می‌شود پلیس از طریق تهیه برنامه‌های انیمیشن و کارتن‌های مناسب، نسبت به فرهنگ‌سازی نسل‌های آتی همت گمارد.

۲. دانستنی‌های مورد نیاز عموم افراد جامعه، از طریق زیرنویس در برنامه‌های تلویزیونی، به‌ویژه برنامه‌های پیر مخاطب مانند مسابقات فوتبال، سریال‌ها و... آموزش‌های همگانی خود را منتشر کند.

۳. ضمن گسترش تعامل پلیس با رسانه در سطح ملی و استانی، زمینه حضور بیشتر کارشناسان پلیس برای ارائه گزارش‌های مستند به منظور آگاهی عموم و اقناع‌سازی آنان ارائه شود.

منابع

- ابراهیم‌زاده، علی. (۱۳۹۴). *راهبرد جامعه‌محوری، تاکتیک‌ها و تکنیک‌های وابسته در پیشگیری انتظامی از تهدید نرم*. مجموعه مقالات پیشگیری از تهدید نرم با رویکرد انتظامی، تهران، انتشارات عرصه سیمرخ.
- ادیبی، علیرضا. (۱۳۹۴). *راهبردها، تکنیک‌ها و تاکتیک‌های جنگ نرم با رویکرد انتظامی*. مجموعه مقالات پیشگیری از تهدید نرم با رویکرد انتظامی. تهران: انتشارات عرصه سیمرخ.
- افتخاری، اصغر. (۱۳۷۷). *سیاست، دین و فرهنگ، مطالعات بین رشته‌ای*. تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)
- افتخاری، اصغر. (۱۳۸۹). *قدرت نرم، فرهنگ و امنیت، مطالعه موردی بسیج*. (چاپ دوم). تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- الهامی، داوود. (۱۳۷۰). *نفوذ فرهنگ استعماری در ایران. نشریه تاریخ و فرهنگ معاصر*، شماره ۲.
- ایزدی، جهانبخش و اکبری، حمیدرضا. (۱۳۸۹). *برآورد دهه سوم مناسبات راهبردی جمهوری اسلامی ایران و سوریه؛ هم‌گرایی بیشتر یا گسست*. *فصلنامه رهنامه سیاست‌گذاری سیاسی، دفاعی و امنیتی*. (۲)، صص ۶۱-۲۷. قابل‌بازیابی از http://www.rahnaameh.ir/article_187.html
- بابائیان، علی؛ کرمی، ذبیح‌الله و کفراشی، سعید. (۱۳۹۱). *نقش آموزش همگانی در پیشگیری از جرم*. *فصلنامه مطالعات پیشگیری از وقوع جرم*. (۲۴)۷، صص ۹-۳۴. قابل‌بازیابی از <http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=1143320>
- جهان‌بین، فرزاد و امامی، اعظم. (۱۳۹۳). *سرمایه اجتماعی حلقه ارتباطی قدرت نرم، امنیت نرم، تهدید نرم*. *دوفصلنامه قدرت نرم*. (۱۰)۴، صص ۴۹-۵۷. قابل‌بازیابی از http://www.spba.ir/article_41405.html
- حسینی، سیدعلی و سهل‌آبادی، محسن. (۱۳۸۷). *پلیس و آموزش همگانی*. تهران، معاونت آموزش نیروی انتظامی.
- خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۱). *بیانات در دیدار با جمعی از کارگزاران فرهنگی کشور*. پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای. قابل‌بازیابی از <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2630>
- خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰). *پیام به کنگره جامعه اسلامی دانشجویان در مشهد*. پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای. قابل‌بازیابی از <http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=3080>
- خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵). *بیانات در دیدار دانشگاهیان سمنان*. پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای. قابل‌بازیابی از <http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=3362>
- خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۸). *بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری*. پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای. قابل‌بازیابی از <http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=8094>
- داودی‌دهقانی، ابراهیم و هندیانی، عبدالله. (۱۳۹۴). *ماهیت‌شناسی تهدید نرم با رویکرد انتظامی*. *فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی*. (۶۹)۱۷، صص ۶۵-۸۷. قابل‌بازیابی از <http://ensani.ir/fa/article/360834>
- سبحانی، زهرا؛ خسروی، سیداحمد و آنقی، احسان. (۱۳۹۴). *بررسی نقش آموزش همگانی پلیس در پیشگیری اجتماعی از*

جرم در بین دانشجویان شهر اراک. *فصلنامه دانش‌انظامی مرکزی*، ۱۱(۱)، صص ۷۵-۹۸. قابل بازیابی از:
http://journals.police.ir/content.php?pagename=show-article&request_id=39216&journal_id=41
سلیمانی بشلی، محمدرضا. (۱۳۹۰). آسیب‌شناسی اجتماعی پدیده‌های نوین ارتباطی. *فصلنامه دانش‌انظامی مازندران*، ۲(۵). قابل بازیابی از
<http://mazandaran.jrl.police.ir/backend/uploads/1919da11beb52e10732158bbed1328fdaf9fe120.pdf>

شفیعی سروسستانی، اسماعیل. (۱۳۷۲). *تباحث فرهنگی و نقش تاریخی روشنفکران*. تهران: انتشارات کیهان.
صلاحی، جاوید. (۱۳۸۶). *تباحث فرهنگی و مقاله با آن*. (گزارش پژوهشی). مشهد: دانشگاه فردوسی
قانون‌نیروی‌انظامی. (۱۳۶۹). مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
کفراشی، سعید. (۱۳۹۰). *نقش آموزش همگانی در پیشگیری از جرم*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده فرماندهی و ستاد
دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران.
کنعانی، اکبر و محمدی‌برزگر، جعفر. (۱۳۹۶). شناسایی حوزه‌های تاثیرگذار تهدید نرم با رویکرد انتظامی. *فصلنامه
پژوهش‌های مدیریت انتظامی*، ۱۲(۴)، صص ۶۳۱-۶۵۸. قابل بازیابی از
<https://www.sid.ir/FileServer/JF/42613960402>

گرگی، عباس. (۱۳۸۵). اینترنت و هویت اجتماعی. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۷(۱)، صص ۵۳-۷۰. قابل بازیابی از:
<http://rjnsq.ir/meror/item/486>

گروه مطالعاتی دانشگاه دفاع ملی. (۱۳۸۹). تهدید نرم و راهبردهای مقابله. تهران: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
گودرزی، طیبه؛ رستمی، تورج و گودرزی، هادی. (۱۳۹۲). بررسی تاثیرات جنگ نرم ماهواره بر هویت اجتماعی - فرهنگی
جوانان. *فصلنامه دانش‌انظامی کرمانشاه*، ۴(۱۵). قابل بازیابی از
http://journals.police.ir/content.php?pagename=dl-article&request_id=6902&journal_id=57

محمدنسل، غلامرضا. (۱۳۹۳). *کلیات پیشگیری از جرم*. تهران: نشر میزان.
محمدی‌برزگر، جعفر؛ هندیانی، عبدالله و کنعانی، اکبر. (۱۳۹۵). نقش ارزش‌های اجتماعی در سبک زندگی فرماندهان و
مدیران نیروی انتظامی با تاکید بر تهدید نرم. *فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی*، ۱۲(۱)، صص ۵۵-۷۶. قابل
بازیابی از:
<https://www.sid.ir/FileServer/JF/42613960107>

نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۸۷). *مباحثی در علوم جنایی (تقریرات درس جامعه‌شناسی جنایی)*. ویراست پنجم.
نصیری‌مقانلو، مراد و کمالی، بهنام. (۱۳۹۰). بررسی تاثیر رسانه‌های جمعی بر میزان بزهکاری. *فصلنامه مطالعات پیشگیری
از جرم*، ۷(۲۵)، صص ۲۵-۴۶. قابل بازیابی از:
<http://pishgiri.police.ir/uploads/fas125-02.pdf>

Nye, Joseph. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. New York: Public Affairs.